

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประเมินความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชนของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดลำปางเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชน 12 แห่งในจังหวัดลำปาง ในปีงบประมาณ 2545 ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม 2545

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชนจำนวน 12 แห่งในจังหวัดลำปาง โดยทำการศึกษาเฉพาะศูนย์สุขภาพชุมชนที่จัดตั้งในสถานีนามัย ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีศูนย์สุขภาพชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในสถานีนามัยและอยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดลำปางจำนวน 31 แห่ง โดยกระจายอยู่ในทุกอำเภอและมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์สุขภาพชุมชนดังกล่าว 285 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนซึ่งสุ่มเลือกมาอำเภอละ 1 แห่งโดยใช้การสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ได้ศูนย์สุขภาพชุมชนที่จัดตั้งในสถานีนามัยและอยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชนจำนวน 12 แห่งและทำการศึกษาในผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนทั้ง 12 แห่งที่ได้จากการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 ของประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง สำหรับใช้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชนและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ปฏิบัติ ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง อายุราชการ หน้าที่หลักที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน เหตุผลที่เลือกมาปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อจำแนกลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดลักษณะทางกายภาพที่เป็นตัวชี้วัดเดี่ยว ลักษณะของคำตอบจะเป็นแบบเติมคำหรือเลือกตอบ โดยในแต่ละข้อจะเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว แบบสอบถามส่วนนี้มีจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามถึงข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การจูงใจ ภาวะผู้นำในองค์กร การมีส่วนร่วมในการทำงาน การติดต่อสื่อสารในองค์กร การได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร เพื่อนำไปหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับสภาพความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชน โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่มีลักษณะเป็นภาวะสันนิษฐาน (construct) เป็นการสอบถามถึงระดับความรู้หรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง คำถามที่ใช้เป็นคำถามปลายปิด (close-ended question) ลักษณะของคำตอบในส่วนนี้ของประเด็นความรู้ความเข้าใจจะเป็นแบบตอบรับหรือปฏิเสธ โดยมีคำตอบให้เลือก 3 ลักษณะ คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ ในส่วนของประเด็นอื่นๆ จะเป็นคำตอบตามระดับความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยเล็กน้อย และไม่เห็นด้วย แบบสอบถามในส่วนนี้มีจำนวน 45 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ถึงสภาพความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชน ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ความพร้อมด้านอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และความพร้อมด้านการเงิน เพื่อนำไปหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพความพร้อมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่มีลักษณะเป็นภาวะสันนิษฐาน คำถามที่ใช้เป็นคำถามปลายปิด ลักษณะของคำตอบจะเป็นแบบตอบรับหรือปฏิเสธ โดยคำตอบให้เลือก 2 ลักษณะ คือ พร้อมและไม่พร้อม แบบสอบถามส่วนนี้มีจำนวน 18 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงพยาบาลและผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือ ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาจากความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เกณฑ์ในการให้คะแนนต่างๆ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability test) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ ไปทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดสอบ มีดังนี้

(1) ค่าถามเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

(2) ค่าถามเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนของโรงพยาบาลชุมชนที่ได้จากการสุ่มจำนวน 12 แห่ง

วิธีการจัดเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขออนุมัติหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา สาขาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เสนอต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปางเพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูลในศูนย์สุขภาพชุมชน

3. ประสานงานขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลชุมชนและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในอำเภอที่เกี่ยวข้อง

4. แจกแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมเก็บกลับคืน ได้แบบสอบถามกลับคืน 116 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ
2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่ และร้อยละ
3. แบบสอบถามส่วนที่ 3 ข้อมูลความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชนใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่ และร้อยละ
4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมและระดับความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชน
 - 4.1 ข้อมูลที่ใช้ในการสอบถามถึงระดับความคิดเห็นซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ
 - เห็นด้วยมากที่สุด
 - เห็นด้วยมาก
 - เห็นด้วยปานกลาง
 - เห็นด้วยเล็กน้อย
 - ไม่เห็นด้วย
 - 4.2 ข้อมูลที่ใช้ในการสอบถามถึงระดับความพร้อมแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ
 - พร้อม
 - ไม่พร้อม
 - 4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องใช้การทดสอบไคสแควร์และ Fisher's exact test